

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

52. An iuramentum praestitum redeundi ad carcerem iniustum obliget? Et
quid de carcere iusto? Et deducitur condemnatum ad mortem famis teneri
sub mortali culpa comedere, non obstante Superioris ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

eam obligationem remittere. Solum ergo talia iuramenta, quae rationem voti induunt, & soli Deo praestantur manebunt subiecta irritationi, relaxationi, dispensationique, ac commutationi, quemadmodum, & vota manent, & ad quos pertinet vota irritare, relaxare, commutare, & dispensare, illa quoque pertinebunt, ut bene notat Sanchez tom. 2. Decalogi, lib. 3. cap. 20. n. 9. Unde ex his inferitur, quod si quis filiae, intuitu patris, dotem sub iuramento promittat; tunc non ad filiam, sed ad patrem remissio iuramenti pertinet.

RESOL. LI.

An iuramentum praestitum principaliter in honorem Dei possit quis remittere, si cedat in eius utilitatem?

Et quid est faciendum, quando praedictum iuramentum praestitum fuit dare eleemosynam pauperi, aut hospitali non determinando personam; an tunc huiusmodi iuramentum relaxari debeat per Praelatum Ecclesiasticum? Ex p. 10. tr. 14. & Milc. 4. Ref. 17. alias 15.

Sup. hoc in Re praeterita, & vide etiam doctrinam alterius § eius primae not.

§. 1. **N**egatiue respondet Texeda, tom. 2. lib. 2. tr. 2. contr. 6. n. 144. ubi sic ait: Maior difficultas est, an quando iuramentum est specialiter Deo praestitum, aut ex affectu ad Religionem, si tamen res promissa tota cedit in fauorem proximi, possit proximus illud relaxare. In qua disputatione Sanchez lib. 1. de Matr. d. 25. n. 7. affirmat posse partem cui fuit praestitum iuramentum illud relaxare; nihilominus oppositum est verum, quia ut asserit Petrus de Ledesma Sum. tract. 11. de Iur. c. 1. quoties iuramentum est specialiter Deo factum, & in eius honorem, aut Religionis, quantum sit praestitum in utilitatem proximi, non potest illud remittere, sicut contingit in Casibus adductis, quod tamen ego limito, nisi huiusmodi iuramentum taliter sit in Dei honorem specialiter factum, quod iurans omne ius, obligationem, & impletionem remiserit ad voluntatem eius cui fuit praestitum; nam tunc non dubito posse illud relaxare, quia principaliter censetur illi fuisse praestitum. Hinc fit, constare manifeste quid dicendum est; quando quis iuravit se daturum certam eleemosynam cuidam pauperi, aut hospitali, non determinando personam, tunc enim huiusmodi iuramentum relaxari debet per Praelatum Ecclesiasticum, quia huiusmodi iuramentum est Deo principaliter praestitum, & non in utilitatem alicuius certae personae, cui remitti poterat relaxatio. Ita Texeda.

Sup. hoc in res praeterita §. ult. & hic infra ad lin. 8. Sed ego.

2. Videtur hanc sententiam etiam tenere Rocafull in Praxi Theol. Mor. tom. 2. lib. 1. praecip. 2. Decal. c. 4. n. 326. docet enim, iuramentum factum homini, non solum in utilitatem eius, sed etiam in Dei obsequium, quod appellatur iuramentum intuitu pietatis non posse remitti ab homine, cui factum est, ut si quis promissit pauperi animo inferuendi Deo eleemosynam, non potest pauper remittere; ratio est, quia licet pauper possit remittere ius, quod acquisiuit per iuramentum, non tamen potest remittere quod Deo promissum est. Et confirmatur, quia per hoc iuramentum contracta est duplex obligatio, & ei cui factum est iuramentum solum debetur una; alter ergo debet remittere aliam: Poterit autem dispensare Papa si is, cui iuramentum factum est, remittit iuramentum.

3. Sed ego non discedo a sententia Castri Palai, tom. 3. tract. 14. diff. 3. punct. 2. n. 3. ubi sic asserit: Difficultas est an possit creditor iuramentum praestitum principaliter in honorem Dei remittere, eo quod tota obligatio in sui gratiam, & fauorem cedat, v. g. intuitu pietatis promissisti sub iuramento alicui pauperi eleemosynam, poteritne pauper obligationem remittere? Et quidem si pauperem non determinasti, clarum est nullum esse qui possit obligationem remittere; Quia illud

Sup. hoc in §. not. praeterita.

iuramentum Deo est factum, & inducit rationem Votivaeque res promissa cedit in gratiam huius pauperis determinati; sed huius, vel illius, ergo nullus est in particulari, qui possit remittere. Sic Sanchez lib. 3. Summ. c. 20. n. 8. Verum si pauperem determinasti; probabilis est, & mihi certum remittere posse obligationem, nolendo promissum acceptare; quia illud iuramentum censetur tacitam conditionem habere, dummodo vellet promissum acceptare is, de cuius commodo agitur. Non enim (ut bene ait Lessius) intendis inuitum ad Beneficium acceptandum cogere, vel nolenti obtrudere. Ergo si ille nolit, vel condonet, non obligaris; cessat enim conditio, sub qua obligatio inducta est. Quod verò Thomas Sanchez lib. 1. de sponsalibus, disp. 2. n. 7. fine 8. & 9. & Suarez lib. 2. de Iuram. c. 39. n. 8. 11. & 12. insinuant posse pauperem remittere obligationem iustitiae remanente obligatione iuramenti, si velit promissum impleri, mihi non probatur. Nulla enim ex supradictis iuramentis obligatio iustitiae, aut fidelitatis in promittente oritur comparationis pauperis, sed tota obligatio est comparatione Dei, esto in pauperis utilitatem cedat. Quapropter nulla alia via potest pauper obligationem remittere nisi vel condonando promissum, vel nolendo illud acceptare.

RESOL. LII.

An iuramentum praestitum redeundi ad carcerem iniustum obliget?

Et quid de carcere iusto?

Et deducitur condemnatum ad mortem famis, tenet se sub mortali culpa comedere, non obstanti Superioris praeepto de non comedendo, etiam si iurasset se cibos oblatos non manducaturum. Ex p. 9. tract. 8. & Milc. 3. Ref. 57.

§. 1. **Q**uod ad primum affirmat Toletus, lib. 4. Summ. c. 22. num. 2. vers. Alterum est. Lessius lib. 3. Summ. cap. 42. dub. 6. n. 28. Sanchez aliis relatis, lib. 3. Summ. c. 11. nu. 31. Suarez lib. 2. c. 10. n. 14. & 16. Bonacina tom. 2. disp. 4. q. 1. punct. 9. n. 2. Ratio est, quia reditus ad carcerem factus est sine obseruandi fidei iuramento stabilitam, actus est veracitatis, fortitudinis, & patientiae, neque obinde censi debet te occidere, & iram tuam prodigere, sed solum ceteri debes te periculo vitae exponere. Quod ex iusta & rationabili causa laepe decet, ut bene probat Lessius lib. 2. c. 9. dub. 6. Adde ex obseruatione iuramenti non te proprie conici in vitae periculum, quod antea habebas, quodque dato iuramento suspensum fuit. Non igitur exultari potes ad iuramenti obseruationem.

2. His tamen non obstantibus, non desunt Doctores negatiue sententiae adherentes. Ita Couar. lib. 1. de variis. c. 2. n. 7. Plaza de delictis lib. 1. cap. 22. n. 6. fine. Basilius Legionensis lib. 12. c. 8. n. 20. Gutierrez 1. par. de Iuram. c. 57. n. 24. & segg. optime Valq. 1. 1. diff. 174. c. 5. n. 35. Nauarr. c. 11. n. 18. Reginaldus lib. 18. praxis, n. 62. Ratio est, quia secluso iuramento iure charitatis propriae tenebaris periculum irae fugere. Ergo iuramentum de non fugiendo, sed potius de redeundo, illicitum est; quia est de re charitatis propriae contraria. Item talis reditus subministrat tyranno occasionem iniquae vexationis: Ergo non est licitus, & honestus. Ergo iurari non potuit. Item non est actus fidelitatis, quia non debetur fides illam iniquae expostulanti, neque fortitudinis, vitam sic irrationabili exponere. Ergo nullam habet honestatem.

3. Nec obstat argumentum in contrarium, quia, cum se occidere sit intrinsece malum, & subinde nunquam liceat: rat non fugere periculum mortis, & illi se exponere

ne interdu licet ex causa iusta: ergo ratione seruandi iuramenti potest se illi periculo exponere, & seruare iuramentum. Sed responderetur, antecedens esse verum, quando talis expositio periculi est actus virtutis: exponere se autem periculo mortis, & rediendo in carcerem, non est actus virtutis, nec iusta adest causa reditus: sed potius est actus vitij, & temeritatis, cum sit actio repugnans naturali inclinationi, quia homo tenetur vitam propriam tueri, & conseruare; & ideo reditus ille non est promissionis exequutio, sed occasio propriæ vitæ. Non negamus tamen id, quod Aduersarij petunt in argumento; sed dicimus nullo modo licere iuramenti reditum ad carcerem, nec teneri redire, quando instat periculum vitæ iniuste à se auferendæ: quia reditus ille est actus temeritatis, & vitij; de quo iuramenta facta sunt irrita. Vnde ex his omnibus apparet, vtramque sententiam esse probabilem; vnde Villalobos in *summa tom. 2. tra. 3. d. difficul. 5. num. 16.* sic ait: De lo dicho se infiere que el que esta preso en la carcel, y jura de boluer à ella, donde injuriosamente estaua preso, aunque sepa que le han de castigar, està obligado à boluer à ella, como tienen Cayetano, Soto, Siluestro, y Toledo, y se collige de S. Thomas. Pero en esto caso vna glosa, Nauarro, Panormitano, Iuan Andres, Covarruuias, y Iuan Mayor dizen, que no està obligado à boluer, porque tiene obligacion à conseruar su vida, y estaua obligado à huyr, si pudiera; y asi parece que hara mal en boluer, y que no està obligado à ello, ni puede hazerlo con buena conciencia. Esta sententia dize lesio que es probable, y segura en practica, y es llano que se puede seguir, aunque no ficera tan probable como la contraria, por lo queda dicho arriba, quanto mas que es muy probable, aunque tambien los es la contraria. Ita ille.

4. Sed maior difficultas est de Juramento redeundi ad carcerem, quando carcer est iustus, & pœna mortis inferenda sit iusta; an inquam in tali casu obliget. Et negativè respondet Lopez de Texeda in *Theol. mor. tom. 2. lib. 3. punct. 2. n. 131.* vbi sic ait: Maior difficultas de soluto è carcere iuramento prædito de redeundo in illum, an teneatur redire, quando carcer est iustus, & pœna mortis inferenda iusta; & affirmat Sanchez *summ. tom. 1. lib. 3. de iuram. cap. 11. num. 25.* ad id teneri, etiam cum periculo vitæ: & reddit rationem, quia eo casu iuramentum est de re iusta, & nihil causari potest iurans, quòd hac obligatione liberetur, cum ad fortitudinem spectet id iuramentum cum vitæ periculo obseruare, nec aliqua iniuria iuranti irrogetur. Cæterum nec etiam eo casu iuramentum reditum è carcere liberatum, ad illum redire teneri omnino asserendum est; quod ostendo primò rationibus immediatè à nobis adductis, quæ euidenter probant; etiam de soluto è carcere medio iuramento præstito de redeundo in ipsum, quando carcer est iustus, & pœna mortis est iusta, & debita; & præterea quia quod immediatè, & per se tendit ad tollendam vitam, non est implendum; & etiam quia teste D. Thoma 2. 2. *quæst. 69. art. 4.* ideo ad mortem famis condemnatus; tenetur sub mortali culpa comedere, non obstante superioris præcepto de non comedendo; quia non comedere non tantum est non se conseruare vt malè asserit Valentia *tom. 3. de reo. d. sp. s. q. 13.* sed est formaliter & immediatè de occidere; sed is, qui iurauit ad carcerem se rediturum, si ad illum rediret, ex eo reditu infallibiliter sequitur eius mors, imò reditus ipse est immediata causa amittendi vitam; ergo tenetur non redire iure naturali, contra quod iuramentum præstitum non est validum.

5. Ad rationem autem pro aduersariis constat ex dictis eo casu iuramentum non esse dere iusta, nec esse validum, nec ad fortitudinem spectare, sed ad temeritatem: non sicut, si quis ad famis mortem condemna-

tus iuraret se cibos oblatos non manducaturum, eo tamen iuramento non obstante tenetur sub mortali comedere, propter rationem à D. Thoma assignatam, quæ deducta est ex ipso naturali iure; ita qui iurauit se in carcerem rediturum, si capite plectendus est, quamuis talis pœna sit iusta, nec potest, nec tenetur redire, nec iuramentum est validum. Hucusque Texada. Sed sententia Sanchez magis mihi placet, & est communis; quia talis reditus & honestus est, & fidelitati, religioni, & iustitiæ debitus: non nego tamen sententiam Texedæ suam habere probabilitatem.

RESOL. LIII.

An qui vi, vel metu iurat coactus, si habeat animum non implendi iuramentum, petendo prius relaxationem eius, non obstante hoc, peccet mortaliter? Ex p. 9. tr. 8. & Misc. 3. Ref. 6.

§. 1. Negatiuam sententiam docet Suarez de Relig. *tom. 2. lib. 2. cap. 7. numer. 20.* & Sanchez in *Summa tom. 1. lib. 2. cap. 11. num. 17.* vbi sic ait: Non credo peccaturum sic iuramentum, si habeat animum non implendi iuramenti, obtenta tamen prius illius relaxatione; scilicet si absolutum non implendi animum haberet; quia in priori euentu nulla irrogatur iniuria extorquenti inique promissionem; nec est mendacium eò quòd iurans habeat firmum implendi animum, nisi relaxationem obtineat; & quamuis habeat animum petendæ prius relaxationis, & ea obtenta non implendi animus hic est conformis conditioni inhibitiæ in eo iuramento, quæ est, nisi eius relaxatio prius obtineatur; & ideo nec mendacium, nec culpam aliam continet. Sicut iurans fecimur matrimonium, cum intentione implendi, nisi illa fornicata fuerit, verum iurat, nec peccat; quòd ea conditio includatur tacitè in ea promissione.

2. Sed affirmatiuæ sententiæ adhaeret Lopez de Texeda in *Theol. mor. to. 2. lib. 3. tract. 2. n. 118.* Primò, quia qui sic iurat, quamuis vi, & metu coactus, absolute vult non implere iuramentum factum: ergo peccat mortaliter. Probatur antecedens, quia ideo simul cum iuramento habet intentionem petendi relaxationem, quia simul iurando habet intentionem non implendi: ergo absolute vult iurare, & iuramentum non implere. Sed qui iurat cum intentione iurandi, & animo non implendi, peccat mortaliter in sententia omnium Doctorum, & est periurij reus: ergo, &c. Hucusque Texeda. Ego vtramque sententiam probabilem esse puto; sed negatiuam existimo probabilior.

Lege supra doctrinam § 1. & 1. Ref. 22. & aliter ref. eius primæ not. & infra ex ref. 64. §. Nono post medium v. & ita iurans.

Sup. hoc si gnauer in Ref. 1. not. præterea. §. 1 & 2. in alia Ref. eius primæ anote

RESOL. LIV.

An captus à latronibus, si cogitur iurare se non denunciaturum illos iudici, teneatur ad obseruationem talis iuramenti?

Et quid, si à iudice talis interrogaretur?

Et quid, si iuramentum interponatur, de non petenda huius iuramenti relaxatione?

Et quid est dicendum, si captus iurasset infidelibus, apud quos iniuste detinebatur se in sua libertatis pretium daturum mille aureos, an tale iuramentum non sit relaxandum, sed adimplendum?

Idem est, si captus iurasset se illum rediturum. Ex p. 1. tr. 2. & Misc. 2. Ref. 35.

§. 1. Respondent aliqui cum distinctione, si aliis posset non denuntiare, iuramentum obseruandum, si teneretur, non esse: quia in primo casu posset sine peccato obseruare iuramentum, in secundo non posset, iuramentum autem de re illicita, non valeret, sed Ioannes Pontius in *curfu Theologico disputat. 53. quæst.*

Sup. contèto in hoc §. in Ref. seq. 8. penult. & vlt